

سە فلسفە زندگى

پيتر كريفت

ترجمە

بتول قزلبيگلو

نشركىدىن

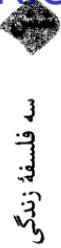
یادداشت دبیر مجموعه

فکورترین انسان‌ها اعتقاد داشتند که انسان بودن انسان به فکر است و انسان هرچه زندگی را بیشتر به فکر کردن بگذراند بهره بیشتری از انسان بودن دارد و هرچه کمتر و کمتر به این فعالیت شریف مشغول باشد به دیگر هم جنسان خود – که همان حیوانات عزیز باشند – نزدیک و نزدیک‌تر می‌شود. این اعتقاد، اگر حقیقت محض هم نباشد، دور از حقیقت نیست.

اما واقعاً از میان حیوانات فقط انسان می‌تواند فکر کند؟ پاسخ مثبت دادن به این پرسش هم جهالت می‌خواهد هم جسارت؛ و نویسنده از اولی هرچه بخواهید دارد، از دومی نه. پدیده‌ای به اسم «فکر کردن»، و چیزی به اسم «فکر»، پیچیده‌تر از آن (شده) است که بتوان به سادگی حکمی درباره‌اش صادر کرد. این طور که پیاداست، حتی فعالیتی که بیش از هر فعالیت دیگری انسان را از هم جنسانش تمایز می‌کند وجوهی حیوانی هم دارد؛ فکر کردن فقط حاصل جنبه‌های اختصاصی انسان نیست، بلکه وابسته به جنبه‌های مشترک او با سایر حیوانات نیز هست. حداکثر چیزی که عجالتاً می‌توان جسارت کرد و گفت این است که برخی از گونه‌های فکر کردن اختصاص به انسان دارند و سایر حیوانات را به حریم‌شان راهی نیست.

ولی کدام گونه‌های فکر کردن اختصاص به انسان دارند؟ شاید «فلسفه» اولین گونه‌ای باشد که به ذهن برسد؛ فلسفه: انتزاعی‌ترین شیوه فکر کردن و لابد از همین رو خالص‌ترین و غیر‌حیوانی‌ترین شیوه. و حال آیا واقعاً شیوه یکسانی وجود دارد که آن را، و فقط آن را، باید «فلسفه» نامید؟ اگر نه جهالت تاریخی، انحصار طلبی و تمامت‌خواهی فکری و فلسفی لازم است تا به این پرسش پاسخ مثبت بدھیم. فلسفه‌ورزی شیوه‌های گوناگونی داشته است و به تناسب همان شیوه‌ها وارد حیطه‌ها و موضوعات مختلف شده است؛ و، به اقتضای آزاداندیشی فلسفی نیز که شده، باید تنوع روشی و موضوعی را در فلسفه‌ورزی به رسمیت شناخت و قدر نحلمه‌ها و مکاتب مختلف و بعضًا مخالف را دانست.

اما فکر فلسفی، با همه تنواعش و همه شرافتش، البته که یگانه شیوه فکر کردن نیست و حاصل فعالیت فکری انسان صرفاً در آثار فلسفی بروز نیافته است. آیا ارزش بسیاری از آثار ادبی، از این حیث، کمتر از ارزش مهم‌ترین آثار فلسفی است؟

توجه به این نکته خصوصاً برای ما ایرانیان اهمیت دارد، آن هم به دو دلیل: اول اینکه تفکر نیاکان نیکاندیش ما عمدتاً در آثار غیرفلسفی بروز یافته است - به رغم سنت فلسفی دیرپا و نسبتاً غنی و پویایی که داشته‌اند؛ و اگر ما طالب فکر هستیم، نباید از آثار غیرفلسفی و خصوصاً ادبی‌مان غافل بمانیم. دوم اینکه در دهه‌های اخیر - خوشبختانه - رغبت فراوانی به فلسفه و آثار فلسفی نزد ما وجود داشته است؛ و اگر ما حقیقتاً طالب فکر هستیم، نباید فلسفه‌دوسی ستایش برانگیز ما به فلسفه‌زدگی تبدیل شود و موجب غفلت از دیگر شیوه‌های فکری و سایر حیطه‌های علوم انسانی باشد.

باری، انسان فکر می‌کند و به همه‌چیز هم فکر می‌کند - حتی اگر در این کار از پس همه‌چیز برآورده و در نهایت به این نتیجه برسد که برخی چیزها اساساً خارج از قلمرو فکر او هستند. انسان به این هم فکر می‌کند که زندگی‌اش - حتی زندگی فکورترین انسان - صرفاً به فکر کردن نمی‌گذرد و نمی‌تواند هم بگذرد، و زندگی‌اش خیلی بیش از آنچه تصور می‌کرده شبهه زندگی هم جنسان عزیز است؛ و صد البته که انسان بودن او، و فرقش با آنها، از جمله به همین هم هست که این شباهت را نیز تشخیص می‌دهد. انسان به همه‌چیز فکر می‌کند و زندگی انسان و جنبه‌ها و حیطه‌های مختلف این زندگی - از جمله حیوانی‌ترین‌شان - از چیزهایی است که انسان مدام درباره‌اش فکر کرده است. و مگر نباید چنین باشد؟ ضروری‌تر از زندگی خود انسان برای فکر کردن او چیست، و اگر قرار باشد فکر انسان (با همه جلوه‌هایش، از جمله فلسفه) به کار زندگی خودش نیاید، دیگر قرار است به چه کاری بیاید؟

مجموعه «فکر و زندگی» نتیجه چنین نگاهی به فکر انسان و نسبتش با زندگی است. آثاری که در این مجموعه منتشر خواهد شد هم معنکس‌کننده تفکر درباره زندگی انسان و جنبه‌ها و حیطه‌های مختلف آن است، هم به خواننده کمک می‌کند به اندیشه‌هایش جهت ببخشد، بهتر فکر کند و - شاید - به زندگی خود سامانی بدهد و آن را بهتر بگذراند.

فهرست

۱	- - - - -	پیشگفتار مترجم
۵	- - - - -	مقدمه نویسنده
۵	- - - - -	پایان ناپذیری ادبیات حکمت
۷	- - - - -	سه فلسفه زندگی
۸	- - - - -	سه مشرب متافیزیکی
۱۰	- - - - -	سه فضیلت الاهیاتی
۱۱	- - - - -	«کمدی الاهی» پیش از دانته
۱۳	- - - - -	کتاب جامعه: زندگی به مثابه بیهودگی
۱۳	- - - - -	عظمت کتاب جامعه
۱۶	- - - - -	کتاب جامعه به مثابه اخلاق
۱۸	- - - - -	کتاب جامعه اگزیستانسیالیست
۱۸	- - - - -	متجدد بودن کتاب جامعه
۲۳	- - - - -	سکوت خداوند در کتاب جامعه
۲۵	- - - - -	خلاصه کتاب جامعه
۲۷	- - - - -	نویسنده کتاب جامعه
۳۳	- - - - -	آیا معانی کوتاه مدت کافی است؟

۳۸	- - - - -	سرپوش بزرگ
۳۹	- - - - -	پنج روش مخفی کردن فیل
۴۱	- - - - -	قياس زشت
۴۳	- - - - -	پنج «مشقت»
۵۵	- - - - -	پنج کار بیهوده
۶۳	- - - - -	احتیاج به پاسخ: سه در شیطانی
۶۶	- - - - -	قواعدی برای پاسخ دادن
۷۰	- - - - -	پاسخی دیگر به کتاب جامعه: وقفه الاهی
۷۰	- - - - -	پی‌نوشت
۷۱	- - - - -	نتیجه‌گیری

۷۳	- - - - -	ایوب: زندگی به مثابه رنج
۷۷	- - - - -	۱. «مسئله شر»
۹۴	- - - - -	۲. مسئله ایمان در برابر تجربه
۱۰۴	- - - - -	۳. مسئله معنای زندگی
۱۰۹	- - - - -	۴. مسئله خداوند

۱۲۱	- - - - -	غزل غزل‌ها: زندگی به مثابه عشق
۱۲۵	- - - - -	۱. عشق یک غزل است
۱۲۶	- - - - -	۲. عشق مهم‌ترین آهنگ‌هاست
۱۲۹	- - - - -	۳. عشق گفت‌وگوست
۱۳۱	- - - - -	۴. عشق هم‌کوشی است
۱۳۲	- - - - -	۵. عشق زنده است
۱۳۳	- - - - -	۶. عشق انجیل است
۱۳۵	- - - - -	۷. عشق قدرت است
۱۳۶	- - - - -	۸. عشق کار است
۱۳۸	- - - - -	۹. عشق میل و رضایت است

 فهرست

۱۳۹	-	۱۰. عشق با رنج همراه است -
۱۴۲	-	۱۱. عشق آزاد است -
۱۴۳	-	۱۲. عشق مطابق واقعیت است -
۱۴۴	-	۱۳. عشق دقیق است -
۱۵۰	-	۱۴. عشق ساده است -
۱۵۳	-	۱۵. عشق شخصی است -
۱۵۶	-	۱۶. عشق فاتح کل است -
۱۵۷	-	۱۷. عشق یک اتفاق غیرمنتظره است -
۱۵۸	-	۱۸. عشق بیپرواست -
۱۶۰	-	۱۹. عشق مبادله نفس‌هاست -
۱۶۲	-	۲۰. عشق سیادتگراست -
۱۶۴	-	۲۱. عشق طبیعی است -
۱۶۶	-	۲۲. عشق مؤمن است -
۱۶۸	-	۲۳. عشق آماده است -
۱۷۰	-	۲۴. عشق شامل همه‌چیز است -
۱۷۲	-	۲۵. عشق «معتقد به تبعیض جنسی» است -
۱۷۳	-	۲۶. عشق به نیرومندی مرگ است -
۱۷۷	-	منابع مترجم -

پیش‌گفتار مترجم

زندگی چیزی است که همه ما انسان‌ها از زمان تولد تا مرگ آن را تجربه می‌کنیم. هر کس بر اساس موقعیتی که در آن قرار می‌گیرد زندگی را تفسیر می‌کند. در حالت کلی تقریباً هر انسانی با پرسش از معنای زندگی مواجه است و در جست‌وجوی فلسفه زندگی برمی‌آید؛ این جست‌وجو به زندگی ما معنا می‌دهد، نتیجه آن ادامه زندگی ما را رقم می‌زند. واقعیت بزرگ مرگ نیاز به این پاسخ را ضروری تر می‌کند، بهویژه در دنیای مدرن و ماشینی امروزی که علم جدید این پرسش را به فراموشی می‌سپارد. اهمیت این موضوع آنقدر زیاد است که در طول تاریخ افراد بسیار زیادی سعی کرده‌اند با تبیین‌های مختلف به این پرسش پاسخ دهند.

کتاب سه فلسفه زندگی (جامعه، ایوب، غزل‌ها) تألیف پیتر کریفت نیز با تکیه بر سه بخش مهم از کتاب مقدس یعنی کتاب جامعه، کتاب ایوب و غزل‌ها در صدد پاسخ‌گویی به این پرسش بزرگ برآمده است. هر یک از این سه کتاب سه وضعیتی را که ممکن است ما در آن قرار بگیریم بیان می‌کند. کتاب جامعه، کتاب ایوب، و غزل‌ها به‌زعم نویسنده سه اثر «اصلی» و «منحصربه‌فرد» فلسفی هستند که فلسفه زندگی را بر اساس سه وضعیت مختلفی که انسان در آن قرار می‌گیرد، مطرح کرده‌اند.

کتاب جامعه زندگی را بی‌هدف و همه‌آنچه را که در این عالم هست بیهوده می‌داند و این مانند دوزخ است که ناامیدی بر آن حکم فرماست. کتاب ایوب با بیان رنج‌های ایوب فلسفه زندگی را رنج می‌داند و رنج ماهیت بزرخ است. در نهایت، غزل‌ها با بیان عشق واقعی میان عاشق و معشوق فلسفه زندگی را عشق می‌داند؛ و عشق پاسخ نهایی به کتاب جامعه و کتاب ایوب است.

نویسنده کتاب، پیتر کریفت، فیلسوف و نویسنده امریکایی متولد ۱۹۳۷ است. او نویسنده‌ای معروف در زمینه الاهیات و فلسفه مسیحی و مدافعه استدلالی از مسیحیت^۱ است. او در سال ۱۹۵۹ مدرک لیسانس خود را از کالوین کالج^۲ و مدرک کارشناسی ارشد خود را در سال ۱۹۶۱ از کالج فوردهام^۳ دریافت کرد و در سال ۱۹۶۵ تحصیلات دکترای خود را در همین کالج به پایان رساند و برای مدتی کوتاه در دانشگاه ییل^۴ تحصیلات تكمیلی خود را پایان داد و هم‌اکنون در بوستون کالج^۵ و کینگز کالج^۶ استاد فلسفه است. سبک ادبی و روشن او باعث می‌شود آثارش به‌آسانی قابل درک باشد. او مفسر آثار سی. اس. لوئیس^۷ و رونالد روئل تالکین^۸ نیز هست. افکار و نوشته‌های او بسیار متأثر از سنت دینی و فلسفی و بهخصوص آکوئیناس، سقراط و سی. اس. لوئیس است. بسیاری او را جزو بهترین نویسنده‌گان کاتولیک معاصر می‌دانند. کریفت در این کتاب تفسیری نو از کتاب مقدس ارائه می‌دهد و تلاش می‌کند با زبان دین به پرسش از فلسفه زندگی پاسخ دهد.

لازم به ذکر است که اصل کتاب فاقد بخش مأخذ، و گفته‌های نویسنده فاقد ارجاع است؛ از این‌رو هر آنچه نویسنده ارجاع نداده در پانویس آورده

1. apologetics

4. Yale University

2. Calvin College

5. Boston College

3. Fordham College

6. The King's College

.۷ (۱۸۹۸-۱۹۶۳)، نویسنده مشهور ایرلندی و خالق سرگذشت نازیا.

.۸ (۱۸۹۲-۱۹۷۳)، نویسنده و زبان‌شناس انگلیسی و خالق اریاب حلقه‌ها.

شده است. توضیح برخی اصطلاحات و نیز معادل‌های انگلیسی واژه‌ها در پانویس آورده شده است تا متن برای خوانندگان روشن‌تر باشد. همچنین، در برخی پانویس‌ها لازم دیده شده است که به ناروایی سخن نویسنده و فهم خاص او از کتاب مقدس و مسیحیت اشاره رود. به طور کلی، خواننده‌گرامی باید توجه داشته باشد که این کتاب از منظری مسیحی، و آن هم از منظر خاص نویسنده، نگاشته شده است و در موضعی با فهم سليم از دین الاهی مسیحیت و نیز با روایت اسلامی از تاریخ انبیای عظام مطابقت ندارد.

در پایان، وظيفة خود می‌دانم از خدمات خانم دکتر نوری السادات شاهنگیان که نقشی بسزا در ترجمه این کتاب داشتند و همچنین خانم دکتر لیلا هوشنگی قدردانی کنم.

بتول قزل‌بیگلو

مقدمهٔ نویسنده

پایان ناپذیری ادبیات حکمت

من در تمام دوران بزرگسالی‌ام فیلسفهٔ بوده‌ام، و پرمحتواترین کتاب‌های فلسفی که تاکنون خوانده‌ام کتاب جامعه، کتاب ایوب و کتاب غزل‌غزل‌ها است. در واقع نخستین کتابی که از من یک فیلسوف ساخت کتاب جامعه بود که در حدود پانزده‌سالگی خواندم.

کتاب‌های فلسفی را می‌توان به روش‌هایی متعدد طبقه‌بندی کرد: فلسفهٔ کهن در برابر فلسفهٔ جدید، شرق در برابر غرب، خوشبینانه در برابر بدبینانه، خداپرستانه در برابر الحادی، عقلایی در برابر غیرعقلایی، وحدتگرا در برابر کثرتگرا و طبقه‌بندی‌های بسیار دیگر. اما مهمترین تفاوت بین فلسفه‌ها، به گفتهٔ گابریل مارسل^۱، به لحاظ «غنا» و «بی‌محتوایی»، پرمایگی و کم‌مایگی و عمیق و سطحی بودن است. اگر همهٔ کتاب‌های کل کتابخانه‌های دنیا را بخوانید و با تمام فرزانگان دنیا در سیر حکمتشان همراه شوید، هیچ کتابی را عمیق‌تر از سه کتاب جامعه، ایوب و غزل‌ها نمی‌یابید.

این سه کتاب واقعاً پایان ناپذیرند. آنها سرشار از نیروی رازآلود تجدید هستند. من به‌طور پیوسته در بازخوانی آنها قوت جدیدی می‌یابم و هرگز

۱. Gabriel Marcel، نویسندهٔ فرانسوی و از فیلسفه‌انگریست‌سیالیست مسیحی.